

สารนำรู้

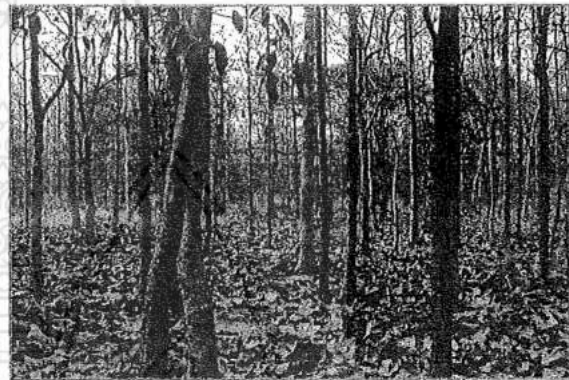
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหนองสองห้อง

นาชกา เด็ชขุนทด

“หนองสองห้องคู่มือเมือง ลือเลื่องภาพเขียนวังคูณ
ศูนย์รวมนกละเลิงเค็ง นามระเบ็งสวนป่าโนนชาด”

คำกล่าวข้างต้นเป็นคำขวัญของอำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ที่สะท้อนแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอที่ชาวหนองสองห้องต้องการสื่อให้คนต่างถิ่นได้รู้จักอำเภอแห่งนี้ อำเภอที่มีหนองน้ำขนาดใหญ่ถูกแบ่งด้วยเนินดินหรือสันดอนออกเป็นสองห้อง จึงเป็นชื่อเรียกของบ้านสองห้อง ซึ่งตั้งอยู่จุดศูนย์กลางของอำเภอและเป็นที่มาของอำเภอหนองสองห้อง

นอกจากนี้ที่บ้านวังคูณ ตำบลหนองเม็ก ยังมี ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดสระบัวแก้ว ที่มีชื่อเสียง และในพื้นที่ตำบลดงเค็งก็มีหนองน้ำขนาดใหญ่พื้นที่ 684 ไร่ ที่เรียกว่า หนองละเลิงเค็ง ซึ่งเป็นแหล่งรวมของนกนานาชนิดทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ เช่น นกยางขาว นกยางดำ นก

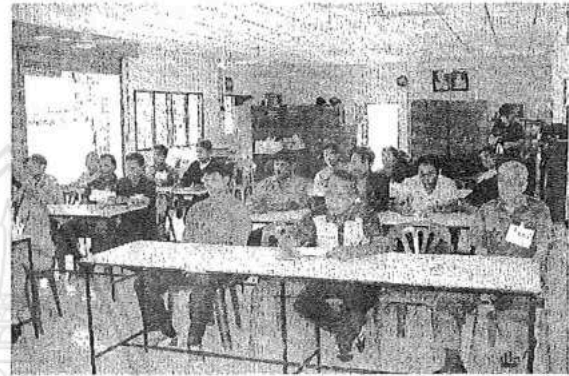

ก๊วก นกยางนวล นกกระสา นกเป็ดน้ำ เขี้ยวอีกา นกเค้าแมว นกแซงแซว ฯลฯ มี ป่าชุมชนโนนชาด ที่องค์กรชาวบ้านดงเค็งในทุกหมู่บ้านที่อาศัยประโยชน์จากป่าแห่งนี้ได้ร่วมกันพิทักษ์รักษาป่าแห่งนี้ไว้ให้ลูกหลานมารุ่นแล้วรุ่นเล่า เสมือนหนึ่งต้นไม้ใหญ่ได้ถ่ายทอดพันธุกรรมให้แก่ลูกไม้ต่อ ๆ กันมาอย่างไม่มียวันสูญสิ้น ด้วยจิตสำนึกในการพิทักษ์รักษาป่าอันบริสุทธิ์เช่นนี้ ป่าชุมชนโนนชาด ป่าชุมชนบ้านหัวละเลิง และป่าชุมชนบ้านหนองคู จึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นป่าชุมชนที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดีเด่น ได้รับรางวัลพระราชทาน “ธงพิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต” จากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชินีนาถ ในปี พ.ศ. 2539 และ 2540 ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร

โดยเหตุที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ตั้งอยู่ในจังหวัดขอนแก่น ได้เล็งเห็นคุณค่าของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและคำริว่า หากหนองละเลิงเค็งและป่าชุมชนโนนชาด ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง ก็จะทำให้หนองละเลิงเค็งและป่าชุมชนโนนชาดเป็นที่รู้จักในวงกว้าง และจะมีนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นเข้ามาเยือนเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการบริการนักท่องเที่ยว อันเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาแรงงานย้ายถิ่น และยังส่งเสริมให้ชุมชนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดได้อีกทางหนึ่ง จึงได้สนับสนุนงบประมาณประจำปี 2548 ให้ศูนย์บริการวิชาการ จัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมเชิงบูรณาการ สหสาขา ภายใต้ชุดโครงการ “พัฒนาอำเภอหนองสองห้องเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” โดยมี สำนักวิทยบริการ เป็นผู้รับผิดชอบโครงการและมีสถาบันวิจัยและพัฒนา คณะวิทยาการจัดการ และคณะเภสัชศาสตร์ เป็นผู้ร่วมโครงการ โครงการดังกล่าว ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 ได้จัดกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ ศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน จัดเสวนาประชาคมโดยใช้กระบวนการ AIC เพื่อแก้ไขปัญหาและวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกัน จัดให้ผู้นำชุมชนได้ไปศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หมู่บ้านเต่า ตำบลบ้านกอก อำเภอเมืองจัตวีร์ จังหวัดขอนแก่น ถ้ำโพธิสัตว์ สวนหินผางาม กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย และศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพ ต่าง ๆ ที่

บ้านหนองบง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย สสำรวจป่าชุมชนโนนชาดเพื่อพัฒนาอุทยานการเรียนรู้สมุนไพร

โนนชาด และจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำเที่ยวในชุมชน วันที่ 6 - 7 พฤษภาคม 2548 นี้ มี นายชาติชาย จำขึ้น ปลัดอำเภอหนองสองห้อง เป็นประธานพิธีเปิดการอบรมและบรรยายพิเศษ เรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอหนองสองห้องเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” และมี ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 3 ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดขอนแก่น รศ. ดร.บุญยงค์ เกศเทศ ผศ. นาดฤดี มณีเนตร เจ้าหน้าที่สินเชื่อ ธนาคารออมสินภาค 9 ผู้จัดการธนาคารเอสเอ็มอี แบงก์ สาขาขอนแก่น และนายประสิทธิ์ มุสิกะเจริญ จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น เป็นคณะวิทยากร หลังจากนั้นจะมีการทดลองปฏิบัติเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการบริการนักท่องเที่ยวในโอกาสต่อไป

คณะทำงานที่รับผิดชอบโครงการนี้ ได้ทุ่มเทเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงตาม เป้าหมาย เพราะจากที่ได้ไปจัด กิจกรรมเพื่อ บริการวิชาการแก่สังคม ณ ตำบลดงเค็ง ได้เห็นประชาชนในชุมชนตื่นตัวกันมาก ร่วมแรงร่วมใจกันกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญ
ร่วมมือและสนใจที่จะร่วมกิจกรรมกับคณะ
ทำงานทุกกิจกรรมเป็นอย่างดี พร้อมๆ กับให้

ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของชุมชน
เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

ความฝันของชุมชนคงเค็งจะเป็นจริง
หรือไม่อยู่ที่ท่านทั้งหลายจะช่วยกันไปเยือนป่า
ชุมชนโนนชาดและหนองละเลิงเค็ง แหล่งท่องเที่ยว
ที่จะได้ชื่อว่า “อุทยานการเรียนรู้สมุนไพร
และนกโนนชาดละเลิงเค็ง” ในอนาคตอันใกล้

ปกิณกะ

บั้งไฟพญานาค พิภพจรรย์แห่งลุ่มแม่น้ำโขง

บั้งไฟพญานาค เป็นสิ่งที่ทำให้คนต่างเมืองไปเยี่ยมชมเมืองหนองคาย บางคนว่าก่อนตายขอให้เห็นกับตา
สักครั้งหนึ่ง “บั้งไฟพญานาค” หรือ ลูกไฟแดงอมชมพู ที่พุ่งขึ้นจากแม่น้ำโขง สู່ท้องฟ้าในวันออกพรรษาไม่มีเสียง
ไม่มีควัน ไม่มีเปลว ขึ้นตรง ไม่โค้งและตกลงมาเหมือนลูกไฟทั่วไป จะดับกลางอากาศ เกิดขึ้นในเขตแม่น้ำโขง
ตั้งแต่ท่าหน้าวัดหลวง ต.วัดหลวง เรื่อยลงไปถึง เขตอำเภอโพนพิสัย บ้านน้ำเป กิ่ง อ.รัตนวาปี บ้านท่าม่วง ตาลชุม
ปากคาด และแก่งอาซง อ.บึงกาฬ **ด้านวิทยาศาสตร์** สรุปว่า ลูกไฟนั้นคือ กลุ่มก๊าซมีเทน-ไนโตรเจน ที่เกิดจากการอาศัย
อยู่ร่วมกันระหว่างแบคทีเรียที่ทนต่อออกซิเจนได้ ณ ความลึกของแม่น้ำโขงและแหล่งน้ำข้างเคียง 4.55 -13.40 เมตร
ตำแหน่งที่มีสารอินทรีย์พอเหมาะได้ผิวโคลน หรือทรายท้องแม่น้ำโขง ซึ่งระดับน้ำขนาดนี้จะมีอุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 15 องศา
เซลเซียส (ปริมาณออกซิเจนน้อย)

บั้งไฟพญานาคนี้จะขึ้นเฉพาะวันออกพรรษาเท่านั้น แต่ถ้าหากวันพระไทย ไม่ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ ของลาว ลูกไฟ
นี้ก็จะมีขึ้น ปีไหนที่วันออกพรรษาตรงกันทั้งไทย และ ลาว ลูกไฟนี้จะขึ้นมาก ลักษณะของลูกไฟจะลอยขึ้นสูงจาก
พื้นน้ำขึ้นสูงถึง 200-300 เมตร และขึ้นตั้งแต่ 5-20 ลูกติดต่อกัน หากขึ้นกลางโขงจะเบนเข้าหาฝั่ง หากขึ้นใกล้ฝั่ง
จะเบนออกกลางโขง นับว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อ และเป็นสิ่งมหัศจรรย์แห่งลุ่มแม่น้ำโขงที่เป็นเสน่ห์ให้คนไทยและคน
ต่างประเทศเดินทางไปพิสูจน์อยู่เสมอ นอกจากเรื่องราวของการท่องเที่ยวแล้ว บั้งไฟพญานาคยังสะท้อนเห็นความเชื่อ
ศาสนา ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว วิทยาศาสตร์ สังคมประเพณีของชาวหนองคาย ตลอดจนชาวอีสาน ติดตามเรื่อง
ราวเพิ่มเติมจากหนังสือ หรือ Web site ที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือบั้งไฟพญานาค มรดกไทย มรดกโลก หรือ
www.bangfaipayanak.com/ เป็นต้น